

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 34.

Den 25 August 1798.

Offentlige Foranstaltninger.

Det kongelige Admiralitets- og Kommissariats-Kollegium har gjort Cancelliet opmærksomt paa, at det Tilfælde vil møde paa mange Steder i Landet, baade ved de nuværende Lotserier, og de, som i sin Tid skulle oprettes, at der til Lotser ei kan faaes virkeligt enrøulserede, men at Sølemitter kunde dertil være duelige, eller dertil oplæres, hvor de ikke strax kunde faae fuldkommet Kyndige.

Paa Grund heraf har Cancelliet, under 3 August sidstleden, tilskrevet samtlige Landmilise-Sessioner i Danmark, at det kan tillades Overlotserne, at udtage til faste Lotser, og Reserve- eller Lots Karle, det til disse Forretninger nødvendige Personale saavel af Sølemitter som Enrøulserede, efter det Antal, der nu forhaandent er, eller i Tiden bliver fastsat at skulle være paa ethvert Sted,

Sted, og de, ligesom alle Lotser, fritages for Udskrivning. Derimod bør, for Ordens Skyld, Lotsoldermandene, eller der, hvor der ere enkelte faste Lotser, disse ikke kunne antage nogen til Reserve eller Lots-Karl, uden at melde det til Overlotsen, der igjen har at indberette til Krigs- og Land-Kommissæren, hvortil Lots-Tjenesten er bleven antaget, ligesom og, naar nogen Afgang, Dødsfald eller saa videre indløber.

Efterat være blevet underrettet om, at der i Kiel skal grassere en streng Blodgang og Sprinkelsyge, har det danske Cancellie tilskrevet den kongelige Quarantane-Kommission, for at forhøre, hvilke Forsigtigheds-Anstalter der i denne Henseende, da Paquetbaaden fra Kiel ugentligen ankommer hertil, maatte være fornødne. Af Kommissionens Svar sees, at den vel af Rygtet har været underrettet om denne grasserende Sygdom, men ei villet sætte Tro til samme, saalænge de kongelige Kollegier derom ingen Underretning fik fra vedkommende Embedsmænd; den ansaae derfor indtil videre ingen anden Forsigtigheds-Anstalt fornøden, end at ved Vagtskibet her paa Rheden og Toldboden foranstalttes, at Paquetbaade og andre Fartøier, som komme direkte fra Kiel hertil, beordres, ikke at sætte nogen i Land, førend Stadsphysikus har været ombord og undersøgt, om nogen ondartig smitsom Sygdom kunde befrygtes tilbragt ved de ombord værende Mennesker eller Vare. Hvilket

fet ovenhævnte Kollegium derpaa har anmodet det kongelige Admiralitets- og Kommissariats-Kollegium om at foranstalte.

I øvrigt har det medicinske Fakultet i Kiel, under 13 August, udgivet et trykt Blad under den Titel: *Ein Wort der medicinischen Facultät an ihre werthen Mitbürgern in und um Kiel über die jetzt herrschenden Seuchen*; heri beretter Fakultetet, at den da herskende Sygdom hverken var saa almindelig, eller saa dødelig, som Røgtet har sagt, og heller ikke meer ondartet, end at den jo ved behørig Forsigtighed kunde afvendes; og for at bidrage hertil, underrettes Publikum om de nødvendige Forholdsregler i Henseende til Klædedragt, Diæt for Sygdommen indfinder sig, Forsigtigheds-Regler som bør følges, for at forekomme Sygdommens Udbredelse, samt Midlerne som bør bruges ved Symptomernes Yttring.

Forordninger.

Igjen:em det danske Cancellie er, under 10 d. M., udgiven en Forordning, der foreskriver Evangsmidler imod Mænd, som ere separerede fra deres Hustruer, og nægte eller forsømme at betale disse de Underholdningspenge, til dem og deres Børn, som de enten selv have forpligtet sig til, eller ved Separations-Bevillingen ere blevne bestemte. Det væsentlige Indhold af denne Forordning er: at de samme Evangsmidler, som
i For-

i Forordningen af 14 Oktbr. 1763 og 10 Decbr. 1790 ere foreffrevne angaaende Fædres Pligt, at bidrage til deres nægte Børns Opfostring, ogsaa skulle anvendes imod de Mænd og Fædre, som nægte eller forsømme at opfylde fornævnte Pligter imod deres ægte Børn og Hu-
struer; til hvilken Ende de Forholdsregler, som ere be-
stemte ved ovenanførte Forordninger, paa lige Maade
skal følges i Tilfælde af Ægteskællers Separation, og
vedkommende Øvrighed uopholdeligen forhjelpe saadanne
Qvinder og Børn til den, af Manden betingede, eller
ham paalagte, Understøttelse.

Fra den schlesvigske Regjering i Gottorff er, un-
der 19 Juni d. A., bekjendtgjort et, af Hs. Majestæt
fastsat, Regulativ til en Fremtids Indretning ved samt-
lige Landsbyskoler i Provstiet Flensburg, af følgende
Indhold:

- 1) Enhver, saavel Hoved- som Hjelpe-Skolemester, skal
forsynes med fri Bolig og det forordningsmessige
Skolejord, og, i Leveranser in Natura, nyde $\frac{1}{4}$ Ten-
de Rug af hvert Boel, men i Skoleløn 30 til 70
Rdlr., efter Skolens Størrelse; hvorimod de forri-
ge Skolepenge bortfalde. For en Underlærer, hvor
en saadan gjøres fornøden, 20 Rdlr.
- 2) Inden tre Aar, fra Michaelis d. A. at regne, skal,
hvor det er muligt, Baaningernes Bygning og Em-
bedsjordens Udlæggelse være bragt i Stand: indtil
den

den Tid træder Leveranse af Smør og Hø isteden for Jorde, og Huusleie isteden for fri Bolig.

- 3) Af Hø skal der, indtil Jordublaggelsen skeer, leveres 1200 Pd., og af Smør 4 Pd. af hvert Boel til Skolemesteren, og i Huusleie 8 Rdlr., indtil Baaningernes Opbyggelse er færdig.
- 4) Alle Leveranser in Natura af Rug, ligeledes af Hø og Smør, eller istedet derfor Jorders Udlæggelse, som ogsaa Boliger eller Huusleie, samt den fornødne Jildebrand til Skolestuerne, affordres alene samtlige Boelsbesiddere, saavel kongelige som adelige, hvad enten de have skolepligtige Børn eller ei, i Forhold til deres Besiddelser.
- 5) Skolelønnen derimod, fra 30 til 70 Rdlr., saavel som de 20 Rdlr. til en Underlærer, hvor samme gjøres fornøden, erlægges, i lige Dele af hver Huusholdning, af Boels- og Parsel-Eiere, Kolonister, Huusmænd og Indsiddere, hvad enten de have skolepligtige Børn eller ikke. Leie-Indsiddere og Aftægtsfolk betale ligesaa meget, dog ikkun naar de have skolepligtige Børn.
- 6) For Forældre, der beviisligen ere fattige, betaler hele Skoledistriktet.
- 7) Skolepengene eller Skolelønnen betales sjerdingaarsviis, repareret af Præsterne og Ottemændene; af de sidste indkræves de i deres Distrikter og afleveres til Skolelærerne.

- 8) Ved Sagers Afgjørelse mellem Skolelærerne og deres Formænd, eller disses Arvinger, forholdes efter Forordningen af 3 Aug. 1781.
- 9) De saa Biskoler, som formedelt deres Lokalbetsafsenhed hverken kunne holde en tilbørligt lønnet Lærer eller forenes med noget andet Skoledistrikt, og derfor paa nærværende Tid maae beholde deres gamle Indretning, ere forpligtede til at sende deres Børn de tre sidste Aar før deres Konfirmation til Hovedskolen eller næste Distriktskole, og betale da til saadan en Skole lige med de øvrige til samme pligtige Interessenter, dog saaledes, at det staaer dem frit, hvis Bidragssummen, med Indbegreb af mulige Leveranser in Natura, skulde overstige 2 Mark aarligt for hvert Barn, aarligen at betale Skoleholderen for Underviisningen 2 Mk. for hvert Barn, uden Repartering.
- 10) Dette Regulativ skal tage sin Begyndelse til Mikaelis, og tre Maaneder i Forveien skulde p. t. Kirke-Bisittatorerne fremkalde Provstiets Skolelærere og efter Befindende enten stadfæste dem eller antage bueligere.
- 11) Paa de Steder, hvor saadant er brugeligt, overlades vel Valget af Skolelærere fremdeles til Distrikts-Beboerne, dog med den, i Cirkular-Reskriptet af 28 Marts 1761, indeholdte Indskrænkelse, at saadanne Skolemestere, før deres Embeders Tiltrædelse, maae lade sig prøve af p. t. Kirkeprovsten, da de saa, efter Befindende, antages og af Bisittatorerne

rerne faae Bestalling, men ingenlunde egenmægtigen kunne antages og afskediges af Interressenterne. Hvor saadant ei har været brugeligt, afhænger Skolelærernes Beskikkelse ene af Kirkevisitatorerne.

12) Præsterne skulle herester, ligesom forhen, flittigen besøge Skolerne i deres Sogn, og den dertil nødvendige Kjørsel gives dem af Sognesforstanderne, af Kirkevognene.

13) Men, for at ogsaa Skolelærerne kunne opmuntres til større Flid, og Forældrene overbevises om deres Børns Fremgang, skulle herester Præsterne, efter Tillysning fra Prækestolen og Indbydelse til Forældrene, kort for den aarlige Special-Visitation, anstille en offentlig Skole-Examen i hver Skole, og i den skriftlige Beretning, som derover indgives til Kirke-Visitatorerne ved Visitationen, bemærke de Børns Navne, som fornemmeligen have udmærket sig, og i hvilket Fag, og tillige anføre, hvilke Forbedringer i Henseende til Underviisningen, og hvilke Fremskridt i det Hele, der i det forløbne Aar ere gjorte, for at saadant af p. t. Kirkeprovsten offentligen kan tilkjendegives for den forsamlede Menighed.

14) Endeligen skulle ethvert Sogns samtlige Skolelærere, den første Søndag i hver Maaned, efter Guds-tjenesten indfinde sig i Præstens Huus, for at indberette alt, hvad i Skolen er forefaldet, og navnlig angive Skoleforsømmelse, for at Præsterne kun-

ne formaae Forsøbdrene at holde deres Børn flittigere til Skole, og, hvor Formaninger ei hjælpe, give Indberetning derom til Kirkevisitatorerne, til de Forsømmeliges usortsevede Afstraffelse: hvilke Beretninger udebliveligen maae indsendes, tilligemed Skolelisterne, ved hvert Hjerdingaars Ende.

Derpaa følger det, efter ovenansførte almindelige Grundsætninger, udkastede Regulativ for hver enkelt Skole, under Rubrikerne: Sognets Navn, Skolernes Navn, Bestemmelse af Bolig, Jorde, Natural-Afgift, Penge-Afgift, og Løn for en Underlærer.

Blandede Efterretninger.

Til Cancelliet er indkommen en Forespørgsel, om ikke Tjenestefolk, der ville indlade sig i Egteskab, og paa denne Grund troe sig berettigede til, uden foregaaende Opsigelse, at forlade deres Tjeneste, bør, naar det paastraaes, forblive i samme til den almindelige og rette Skiftetid, til hvilken lovlig Opsigelse er sæt?

I den Anledning har bemeldte Collegium tilskjendegivet Bedkommende, at det ikke skønner, at det omspurgte kan tages i Tvivl, da Lovgivningen af 25 Martz 1791 ikke i denne Henseende gjør nogen Undtagelse fra Reglen.

Ved den fra Direktøren for Kjøbenhavns Rask-,
Sugt- og Forbedringshuus til det danske Cancellie ind-
sendte Extract af Regnskabet for 1797, ere denne Ti-
denbes Udgivere blevene satte i Stand til at meddele føl-
gende, som viser disse Stiftelsers daværende økonomiske
Tilstand ;

Indtægt:	Obligationes Kontoen. Rdlr. Sk.	Kasse-Kon- toen. Rdlr. Sk.
Efter forrige Aars Regn- skab til ult. Dec. 1796, var i Behold: i Obliga- tioner	25973 32	
og i Kassen	— —	59 94½
I Aaret 1797 er indkom- met :		
for Lemmernes Arbeid .	— —	3557 93
Renter	— —	1002 94
Grundtærtens Provenue er 2500 Rdl., Lotteriets Dito 1000 Rdl., Afgiften fra Assistens-Huset 400 Rdl., og Gøtgjørelsen istedet for fri Konsumtion 470 Rdl., tilsammen	— —	4370
Konfiskations-Penge .	— —	208 19
Tavle-Penge	— —	24 87½
Betalte 5 p. C. af civile Be- tienternes 1ste Aars Gage	— —	1296 37

	Obligations- Kontoer. Rdlr. Sfl.	Kasse-Kon- toen. Rdlr. Sfl.
Inquisitors og andre Lem- mers Kuur og Forslegning, derfor erholdt andensteds fra	— —	505 44
Bøder fra Politikammeret	— —	8 48
Extra-Post	— —	2 "
Fra Raskphuset overdraget dets Beholdning . . .	— —	474 69
Til Udgifternes Bestridelse optaget i Banquen et Laan af 2000 Sp. eller D. C.	— —	2500 "
Summa	25973 32	14011 10
Udgift:		
Fot Lemmernes Forsleg- nings-Penge	— —	4747 32
Brød til Dito in Natura	— —	2569 68½
Klæder til dito	— —	678 4
Medikamenter	— —	710 35
Begravelses-Omkostninger	— —	7 24
Brænde, Steenkul og Tran	— —	831 89
Vask	— —	57 30
Renovation	— —	170 5
Onera publica, item til en ny Vandrendes Anlæggel-		

	Obligations, Kontoen. Rdlr. Sk.	Kasse-Kon- toen. Rdlr. Sk.
se igjennem Langebro, Af- giften til Frue Latin-Skole og Præmien til Brand- kassen	— —	1044 85
Haandværker og Material- Regninger	— —	642 10
Betjenternes Lønninger	— —	1963 46
Extra Udgifter	— —	361 25½
Summa	— —	13783 70
Pro Saldo i Behold til ult. Dec. 1797, som udi næ- ste Aars Regnskab til Ind- tægt bliver at at beregne, nemlig: i Obligationer	25973 32	
og i Kassen	— —	227 36
Summa	25973 32	14011 10

Aarsagen til det i Banqven gjorte Laan er denne:
at alle Farve-Træsorter, som til Råsperiet og Debitens
Bedligeholdelse udfordres, har, især i sidste Aar, for-
medelst den vedvarende Krig, været overmaade dyre,
saa at Råsphuset, for at vedligeholde Debiten, og for
at have det nødvendige Forraad for Vinteren, har til
Farve-Træes Indkjøb maattet anvende over 8000 Rd.,
som

som for største Deelen har medtaget Rasphusets hele Overflud, saa at denne Stiftelse ikke har, efter dens Bestemmelse, kunnet komme Tugt- og Forbedrings-Husene til Hjælp med det Overflud, den pleier, som udi Aaret 1797 kun har været 474 Rdlr. 69 Sk., istedet for at den sædvanligt pleier at være over 2000 Rdlr. Dog ventes dette saaledes gjort, at kunne i dette Aar blive tilbagebetalt, alt ligesom Rasphusets Beholdning, ger blive udsolgte, og Pengene derfor indkomme, saa at Stiftelsernes Tilstand ei desformedelst vil blive forringet.

Fra Bradsberg Amt i Norge har Cancelliet modtaget en Indberetning om en sig i Rissedals og Moelards Sogne yttrende Sygdom iblandt Hornqvæget, hvilken dog ikke er smitsom; den begynder i Almindelighed med Juni Maaned, og viser sig først derved, at Kreaturet krummer Ryggen, og har Vanskelighed ved at gaae formedelst Knuder, der frembryde deels paa Venene deels paa Ryggen, og hvilke, fjøndt uden at give Materie fra sig, forarsage, at Venene blive bløde; denne Sygdom har desuden den Bestaenhed, at Kreaturet ofte under samme bliver sedt, ofte igjen saa svagt, at det ikke kan staae, men under enhver Afverling vedblive Knuderne, dog i Særdeleshed paa Stude; kun iblant om Vinteren forlader Sygdommen Kreaturet.

Saa snart bemeldte Kollegium havde modtaget denne Beretning, indlod samme sig i Brevverling med Professor

fessor Abildgaard, som derpaa har svaret, at han ikke finder iblant de ved Veterenær-Skolen optegnede Erfaringer, at denne usmittende Sygdom nogensinde er forekommen her, eller tilforn andensteds fra er anmeldt; ikke destomindre anseer han det upaatvivleligt (hvilket man og der paa Stedet holder for) at denne Sygdom foraarsages af Græsningen paa Myhre eller Moser, hvad enten det saa er af det der voxende Koe-græs (*Lycopodium selago*) og Bjørnebogen (*Scirpus cespitosus*) eller af andre usunde Mose-Planter; og da viser Erfarenhed, at de Sygdomme, som foraarsages hos de drøvtyggende Dyr af Græsning paa Moser, almindeligen kunne hjælpes og tildeels forekommes, ved at indgive disse Dyr Salt og Kalkjord eller Kride. Cancelliet har derfor, i Overeenstemmelse med bemeldte Professors Forslag, under Dags Dato tilfrevet Amtmanden over fornævnte Amt, at tilkjendegive Almuen, at den kan indgive Kvæget dagligen en god Haandsfuld Salt, blandet med ligesaa meget af til Pulver stødte Østers- eller Eggeskaller, eller Skaller og Huse af Snegle, eller, om det paa Stedet haves, Pulver af Kride eller af reen råa Kalksteen; da dette Middel uden Tvivl baade vil være forekommende og lægende; som forekommende, eller saakaldet prophylactisk Middel, kan dette indgives Kvæget hver 4de Uge i Sommermaanederne, fra Mai Maanedes Begyndelse, og hver Gang otte Dage efter hinanden, men som Lægemiddel, naar Sygdommen allerede er for

Haan-

Haanden, maa det gives hver Dag, indtil Helbredelsen er fæet.

Sognepræsten for Starup og Vester-Nebel Menigheder i Ribe Stift, H. Bülow, er formedelst Allderdom og Svaghed i Naade entlediget med 200 Rdlr. Pension aarligt af Embedet, samt Præsteost-Tienden af Starup Bye.

Efter at Cancelliet i Folge Skrivelse af 19 Septbr. 1795 havde modtaget adskillige, fra Stiftamtmanden og Amtmændene over Island, indkomne Forslage og Undersøgelser, om hvorvidt Forordningen af 10 Juli s. A., der paabyder Forligelses-Commissioner overalt i Danmark, samt udi Norges Rigsstæder, kunde, lokaliseret, blive anvendelig i Island, har bemeldte Collegium, under Dags Dato, tilskrevet fornævnte Stiftamtmand og Amtmænd: at, ligesom der intet kan være imod, at Sysselmændene udnævnes til Forligelses-Commissarier der i Landet paa de Steder, hvor ingen andre findes, saa paatvivles det ikke heller, at der jo maa være adskillige Præster sammesteds, som have de Egenskaber der udfordres til at være Fredsmægler. I øvrigt bør altid een af de forestandigste og meest agtede Mænd af Bondestanden tillige have Sæde i Commissionen.

Endelig har Cancelliet ogsaa yttret, at det venter af Bedkommende, at de, i det dem anbetroede Distrikt,
ville

villie, i Overeenstemmelse med Forordningen om Forligelsesvæsenet, dens Aand, Diemærke og Forskrift, organisere Forligelsesvæsenet paa den fuldkomneste Maade, som Landets lokale Omstændigheder tillade.

De bevilgede Skifte-Kommissarier i afgangne Rector Jessens Enkes Boe i Viborg have forespurgt: om en authoriseret Protokol paa stemplet Papiir i dette Boe vel er nødvendig, siden Skiftet ei er efter død Mand.

I den Anledning har Cancelliet, efter foregaaende Korrespondence med Rentekammeret, under 18 August, tilskrevet bemeldte Kammissarier, at stemplet Papiir til berørte Protokol ikke ansees at være fornødent i berørte Tilfælde.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Sognekaldet til Hvaløer i Aggershuus Stift, 220 Rdlr.; Sognekaldet til Tønsæt i samme Stift, 400 Rdlr., hvoraf skal svares 200 Rdlr. Pension til den entledigede Sognepræst Hr. Leigh.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 24 August er Cand. theologiae, P. B. Tønder, konfirmeret til Kapellan pro Persona for Sundalens Menighed i Trondhjems Stift; Cand. theol. E. E. B. Rynning til Kapellan pr. Persona for Strøms Præstegjeld i Aggershuus

huus Stift; Cand. theol. H. C. Wegener titresiderende Kapellan for Dalum og Enderum Menigheder i Fyen; Personel-Kapellan for Pjedsted og Gaarslef Menigheder, J. D. C. From, ligeledes til Sognepræst for Starup og Vester-Nebel Menigheder i Ribe Stift.

Under det tydske Cancellie: Den 17 August er Doktor theol. og Rektor ved Gymnasiet i Osnabrück, J. F. Kleucker, beskikket til ordentlig Professor i Theologien ved Universitetet i Kiel; og den overordentlige Professor i Filosofien, J. E. F. Schrader, sammesteds, i Naade entlebiget.

Under Generalitetet: Den 17 August ere Fri-Korporalerne ved det holskeenske Rytter-Regiment, v. Abelsstedt, v. Zoega og v. Abramowis, udnævnte til Kornetter á la suite, den første ved det smaalehnske Dragon-Regiment, og de to sidste ved det holskeenske Rytter-Regiment, samtlige med den dem reserverede Anciennete fra 1 Juni 1797.

Under Rentekammeret: Den 22 August er forhen værende Inspektør ved de sydlige Kolonier i Grønland, A. M. Lund, udnævnt til Amtsforvalter for Skanderborg og Nakjær Amter i afgangne Kancellieraad Holms Sted.

Af denne Tidende udgives ugentsligen eet Numer, der forsendes med de tidende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.